

Janusz NOWAK
Uniwersytet Opolski
jnowak@uni.opole.pl

KSZTAŁCENIE ZAWODOWE W POLSCE W ŚWIETLE OBOWIĄZUJĄCYCH AKTÓW PRAWNYCH

Streszczenie. W artykule zaprezentowane zostały zmiany w systemie kształcenia zawodowego obowiązujące w Polsce od roku szkolnego 2017/2018. Najważniejszą zmianą jest powołanie szkoły branżowej I stopnia, która zastąpiła Zasadniczą Szkołę Zawodową. Kolejną istotną zmianą jest zmodyfikowana klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego. Głównym celem zmian jest dostosowanie systemu kształcenia do potrzeb gospodarki, które realizowane będzie we współpracy z lokalnymi przedsiębiorcami.

Słowa kluczowe: system oświaty, kształcenie zawodowe, klasyfikacja zawodów, szkoła branżowa, uczeń

VOCATIONAL TRAINING IN POLAND UNDER THE CURRENT REGULATIONS

Abstract. The article presents the changes in the vocational training system applicable from the 2017/2018 school year. The most important change is the establishment of the first degree trade school, which replaced the Vocational School. Another significant change is the modified classification of vocational education occupations. The main goal of those changes is to adapt the education system to the needs of the economy, which will be implemented in collaboration with local entrepreneurs.

Keywords: education system, vocational education, classification of occupations, trade school, student

1. Wstęp

W dobie XXI wieku, w erze społeczeństwa wiedzy na rynku pracy liczą się przede wszystkim konkretne kwalifikacje i umiejętności, dlatego też zdarza się, że ukończenie szkoły

zawodowej (zasadniczej lub technikum) przynosi większe korzyści materialne aniżeli ukończone studia wyższe. Po transformacji ustrojowej i pojawieniu się bezrobocia społeczeństwo polskie znacznie bardziej zaczęło doceniać wykształcenie. Ówczesne myślenie sprowadzało się do bardzo prostej maksymy „będziesz dobrze wykształcony to dostaniesz dobrze płatną pracę”. Niestety rynek pracy dla wielu absolwentów szkół wyższych okazał się brutalny. Młodzi ludzie chętnie wybierali kierunki humanistyczne i społeczne, a znacznie rzadziej ścisłe i techniczne. W efekcie spora grupa absolwentów szkół wyższych zasilala szeregi bezrobotnych.

Scheda po poprzednim systemie w zakresie edukacji wymagała podjęcia pilnych działań naprawczych. W minionym, scentralizowanym systemie edukacji w kształceniu ogólnokształcącym programy przeładowane były wiedzą encyklopedyczną i nie rozwijały krytycznego myślenia. Zaś szkolnictwo zawodowe kształciło w wąskich specjalnościach. Absolwenci szkół zawodowych nie byli przygotowani do wejścia na współczesny, zmieniający się rynek pracy¹.

Koniec XX wieku w Polsce to okres niezwykle dynamicznych przemian społeczno-gospodarczych. Przemiany te w połączeniu z niezwykle intensywnym tempem rozwoju technologicznego na świecie spowodowały, że polski system kształcenia zawodowego stał się wyraźnie dysfunkcyjny wobec potrzeb i oczekiwań polskich pracodawców.

Ówczesny stan oświaty wymagał pilnej reformy, która wymagała szybkiego dostosowania zarówno jakości, jak i formy kształcenia do zmieniającej się rzeczywistości gospodarczej i rynku pracy. Odpowiedzią na te oczekiwania była reforma wprowadzona w 1999 roku przez rząd Jerzego Buzka, która diametralnie zmieniła system kształcenia, w tym zawodowego. Obecnie wdrażana jest kolejna reforma, która zdaniem jej autorów wychodzi naprzeciw oczekiwaniom większości Polaków, którzy chcą szkoły nowoczesnej, a jednocześnie silnie zakorzenionej w tradycji.

Celem artykułu jest zaprezentowanie aktualnej sytuacji systemu kształcenia zawodowego w Polsce w świetle obowiązujących aktów prawnych. Stanowi on również próbę oceny zaproponowanych rozwiązań z punktu widzenia przygotowania przyszłych pracowników dla potrzeb rynku pracy.

2. Kształcenie zawodowe w Polsce po okresie transformacji ustrojowej

Obecnie wdrażana reforma jest już trzecią od czasu transformacji ustrojowej. Na pierwszą reformę trzeba było długo czekać, a była ona niezbędna, gdyż kondycja polskiej edukacji była słaba i wykazywała znaczne niedomagania, wynikające głównie z prymatu informacji nad

---

¹ Walkowska W.: Edukacja dzieci i młodzieży, [w:] Frąckiewicz L. (red.): Polityka społeczna: zarys wykładu wybranych problemów. Katowice 2002, s. 228.

umiejętnościami oraz prymatu kształcenia zbiorowego nad indywidualnym². Pierwsze lata okresu transformacji uwidoczniły liczne braki w wykształceniu Polaków i pokazały, że system szkolnictwa jest niedostosowany do wyzwań jakie stoją przed społeczeństwem polskim. Kształcenie zawodowe było niedostosowane do zapotrzebowania gospodarki rynkowej. System kształcenia nie odzwierciedlał zakresu przemian społeczno-gospodarczych i zmieniających się dynamicznie potrzeb rynku pracy³.

Wprowadzona w 1999 r. reforma edukacji postępowała stopniowo i po trzech latach absolwenci nowo utworzonego gimnazjum mogli rozpocząć kształcenie zawodowe bądź w 4-letnim technikum bądź w zasadniczej szkole zawodowej (ZSZ)⁴. Mogli oni również wybrać naukę w 3-letnim liceum profilowanym⁵, które zastąpiło wcześniejsze liceum zawodowe. Absolwenci ZSZ mogli kontynuować naukę w dwuletnim uzupełniającym liceum ogólnokształcącym lub trzyletnim technikum uzupełniającym. Wszystkie osoby legitymujące się wykształceniem średnim mogli kontynuować naukę i zdobywać zawód w ramach szkół policealnych.

Nauka w szkołach zawodowych obejmuje kształcenie ogólne oraz zawodowe: teoretyczne i praktyczne, które to może być realizowane przez zajęcia praktyczne oraz praktyki zawodowe. Praktyczna nauka zawodu może odbywać się w placówkach kształcenia ustawicznego, placówkach kształcenia praktycznego, warsztatach i pracowniach szkolnych, szkolnych gospodarstwach pomocniczych, u pracodawców lub w indywidualnych gospodarstwach rolnych. Zajęcia praktyczne odbywają się najczęściej w szkole i mają na celu opanowanie przez uczniów umiejętności zawodowych, niezbędnych do podjęcia pracy w danym zawodzie. Natomiast praktyki zawodowe są organizowane u pracodawcy w celu zastosowania i pogłębienia zdobytej wiedzy oraz umiejętności w rzeczywistych warunkach pracy.

Zdaniem F. Szloska⁶ reforma szkolnictwa ponadgimnazjalnego (z 2002 roku) poza zmianami strukturalnymi uwzględniła, w przypadku szkolnictwa zawodowego, szereg istotnych zmian programowych polegających na:

- wprowadzeniu całkiem nowej klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego dostosowanej do zmian na krajowym i globalnym rynku pracy,
- utrwaleniu wprowadzonej w 1993 roku podstawy programowej kształcenia w danych zawodach,
- rozpoczęciu intensywnych prac nad programami modułowymi, które stanowią alternatywę dla kształcenia przedmiotowego,

² Szyszka M.: Edukacja w Polsce – konieczność reformy i nowe wyzwania. *Roczniki Nauk Społecznych*, vol. 38, 2010, s. 257.

³ Ibidem, s. 258.

⁴ Okres kształcenia w ZSZ wynosił 2 lub 3 lata w zależności od zawodu.

⁵ Liceum profilowane było szkołą prozawodową łączącą kształcenie ogólne z ukierunkowaną nauką zawodu. Szkołę tą zaczęto wygaszać z początkiem roku szkolnego 2011/2012.

⁶ Szlosek F.: Kształcenie zawodowe w Polsce u progu kolejnych zmian systemowych, [w:] Plewka Cz. (red.): *Wybrane aspekty dotyczące człowieka współczesnej cywilizacji*. Koszalin 2017, s. 253.

- rozpoczęciu prac nad tworzeniem polskich standardów kwalifikacyjnych,
- wprowadzeniu ujednocnionej formuły zewnętrznych egzaminów zawodowych.

Warto podkreślić, że koniec XX i początek XXI wieku to trudny okres dla szkolnictwa zawodowego. Ostatnia dekada XX wieku to stopniowe wygaszanie i likwidacja zasadniczych szkół zawodowych – głównie z powodu restrukturyzacji lub zamykania przedsiębiorstw prowadzących szkoły przyzakładowe. W 1999 r. odbyła się również reforma administracji publicznej. W jej wyniku zostały utworzone powiaty. I to właśnie samorzady powiatowe były odpowiedzialne za szkolnictwo ponadgimnazjalne⁷, w tym zawodowe. Przejęcie szkół wiązało się również z ich utrzymaniem, gdyż finansowanie oświaty jest zadaniem własnym samorządów terytorialnych⁸. Finansowanie placówek przez samorzady odbywa się z ich dochodów, wśród których istotną rolę odgrywa tzw. subwencja oświatowa, czyli ta część subwencji ogólnej, która jest związana z realizacją zadań oświatowych. Nie jest ona jednak bezpośrednio przeznaczona na finansowanie zadań oświatowych, tzn. samorzady otrzymawszy subwencję i inne dochody (w tym wpływy podatkowe) samodzielnie decydują, jakie kwoty przeznaczyć na edukację. Prawo nie określa szczegółowo źródeł finansowania zadań edukacyjnych, co zapewnia swobodę decyzji dotyczących zaspakajania potrzeb oświatowych na terenie konkretnej gminy. Monitorowanie efektów edukacji (m.in. poprzez rozwinięty w ostatnich latach system egzaminów zewnętrznych) pozwala dostrzegać ewentualne niedostatki kształcenia i oceniać ponoszone nakłady z tego punktu widzenia⁹. Głównym składnikiem wydatków oświatowych są płace nauczycieli. Na zakup materiałów dydaktycznych i wyposażenie pracowni zawodowych, nierzadko w bardzo kosztowny sprzęt, często brakuje pieniędzy w samorządowych budżetach. Sytuację ratuje udział w projektach unijnych, który pozwala na doposażenie szkolnych pracowni w specjalistyczny sprzęt bez którego kształcenie byłoby znacznie utrudnione.

Przede wszystkim z uwagi na to, że finansowanie szkół stało się głównie zadaniem samorządów na początku XXI wieku dodatkowo nasilił się trend likwidacji szkół zawodowych, znacznie droższych w utrzymaniu od liceów.

Jednakże w ostatnich latach można zaobserwować wzrost zainteresowania szkołami zawodowymi, zwłaszcza technikami, które to umożliwiają po zdaniu matury kształcenie się na studiach wyższych. Absolwenci techników posiadając zawód mogą podjąć pracę i studiować w trybie niestacjonarnym. Łączenie pracy z nauką jest często spotykaną praktyką gdyż młodzi ludzie cenią sobie niezależność finansową oraz możliwość zdobycia doświadczenia zawodowego, które na współczesnym rynku pracy jest niezmiernie istotne.

Reforma edukacji przeprowadzona przez rząd Buzka przetrwała do 2012 r. Wtedy to zaczęła obowiązywać znowelizowana ustawa o systemie oświaty¹⁰. Ustawa ta wprowadziła istotne

---

⁷ Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.

⁸ Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.

⁹ Raport o stanie edukacji 2010. IBE, Warszawa 2011, s. 83.

¹⁰ Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty.

zmiany w obszarze kształcenia zawodowego i ustawicznego. Szkolnictwo zawodowe od dawna było przedmiotem krytyki. Główne uwagi dotyczyły przestarzałości szkół zawodowych, które mając do dyspozycji odpowiednio wyposażone pracownie zawodowe realizowały nie przystające do realiów rynku pracy programy nauczania. W publicznych debatach na temat edukacji często wyrażano niepocholebne opinie pod adresem szkolnictwa zawodowego. Nie brakowało szkalujących głosów jakoby szkolnictwo zawodowe „produkowało głównie bezrobotnych”. W licznych wypowiedziach parlamentarzystów padały stwierdzenia, że tradycyjne szkoły zawodowe straciły już rację bytu, ponieważ postęp technologiczny w wielu dziedzinach działalności jest tak szybki, że o przydatności zawodowej decydować będą głównie umiejętności uczenia się nowych rzeczy, a nie faktyczne umiejętności przyswojone w procesie kształcenia zawodowego¹¹.

Wprowadzona w 2002 r. reforma kształcenia zawodowego nie sprawdziła się. Zastrzeżenia budziła zarówno klasyfikacja zawodów szkolnictwa zawodowego, jak również rozwiązania w dziedzinie programów kształcenia. Pracodawcy często kwestionowali przydatność nadanych kwalifikacji zawodowych i wiarygodność egzaminów zawodowych¹².

Główną ideą, która przyświecała kolejnej reformie było dostosowanie systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego do potrzeb rynku pracy i oczekiwań pracodawców oraz wymagań gospodarki opartej na wiedzy.

Nowa reforma zaczęła obowiązywać od roku szkolnego 2012/2013. Do najistotniejszych zmian, które ze sobą niosła należy zaliczyć:

- wygaszenie szkół dla dorosłych: zasadniczej oraz technikum,
- wygaszenie liceum profilowanego,
- ujednoczenie długości kształcenia w ZSZ¹³,
- wprowadzenie kwalifikacyjnych kursów zawodowych (KKZ),
- zmodyfikowanie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego i wyodrębnienie w ramach zawodów kwalifikacji¹⁴,
- przygotowanie zmodernizowanej podstawy programowej kształcenia w zawodach, która zawierała cele i treści kształcenia opisane w formie efektów kształcenia¹⁵.

W przyjętym modelu kształcenia osoby dorosłe miały możliwość uzyskania (lub uzupełnienia) kwalifikacji zawodowych na poziomie odpowiadającym kwalifikacjom zdobywanym w ZSZ lub technikum tylko w formach kursowych (KKZ). Szkoły dla dorosłych będą oferować jedynie możliwość uzyskania wyższego poziomu wykształcenia ogólnego (gimnazjum i liceum ogólnokształcące dla dorosłych).

---

¹¹ Kontynuacja przemian. Raport o stanie edukacji 2011. IBE, Warszawa 2012, s. 71-72.

¹² Ibidem.

¹³ Od roku szkolnego 2011/2012 nauka we wszystkich zawodach w ZSZ trwała 3 lata.

¹⁴ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

¹⁵ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach.

Wprowadzono nowy sposób opisywania zawodów. W ramach zawodów wyodrębniono od 1 do 3 kwalifikacji. Każda kwalifikacja jest potwierdzana oddzielnie w systemie egzaminów zewnętrznych, co skutkuje tym, że uczeń technikum np. w zawodzie technik logistyk musiał zdawać trzy egzaminy. Warto również podkreślić, że w ramach różnych zawodów, aczkolwiek pokrewnych, wydzielone zostały wspólne dla nich kwalifikacje. Umożliwia to szybsze zdobywanie dodatkowych uprawnień poprzez ukończenie KKZ, który jak twierdzi F. Szlosek¹⁶ „wydaje się efektywnym sposobem harmonizującym system kształcenia zawodowego ze zmieniającym się dynamicznie rynkiem pracy. Szybkie zmiany na rynku pracy wymagają bowiem krótkich, elastycznych form zdobywania kwalifikacji”.

Ideą wprowadzonych zmian był wzrost sprawności i potencjału systemu kształcenia zawodowego i ustawicznego poprzez organizacyjną konsolidację tego szkolnictwa z rynkiem pracy oraz ułatwienie dostępu do tego typu kształcenia poprzez włączenie szkół zawodowych w system edukacji ustawicznej poprzez kwalifikacyjne kursy zawodowe.

3. Obowiązujące przepisy dotyczące kształcenia zawodowego

Rok 2016 i 2017 to okres przygotowywania kolejnej, już trzeciej po okresie transformacji ustrojowej, reformy edukacji. Przygotowywana reforma odbiła się głośnie echem w środkach masowego przekazu głównie z uwagi na likwidację gimnazjów i głośne protesty. Reforma ta wywołuje również zmiany w organizacji kształcenia zawodowego, które będą przedmiotem dalszych analiz i dociekań w niniejszej pracy.

Zgodnie z art. 18 prawa oświatowego¹⁷ przyjęta struktura szkolnictwa zawodowego docelowo będzie obejmowała szkoły¹⁸:

- trzyletnią szkołę branżową I stopnia,
- pięcioletnie technikum,
- trzyletnią szkoła specjalna przysposabiająca do pracy,
- dwuletnią szkoła branżowa II stopnia,
- szkołę policealną dla osób posiadających wykształcenie średnie lub wykształcenie średnie branżowe, o okresie nauczania nie dłuższym niż 2,5 roku.

Nowością w przyjętej strukturze jest powołanie szkoły branżowej I stopnia, która z początkiem roku szkolnego 2017/2018 zastępuje ZSZ, która zostanie wygaszana. Kształcenie w branżowej szkole I stopnia realizowane jest w zawodach ujętych w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, dla których przewidziano kształcenie w tym typie szkoły. Wszystkie zawody przyporządkowane do tego typu szkoły są zawodami

¹⁶ Szlosek F.: op.cit, s. 254.

¹⁷ Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe.

¹⁸ Kształcenie w ramach tzw. KKZ będzie się odbywało na dotychczasowych zasadach.

jednokwalifikacyjnymi, a część z nich ma kwalifikację wspólną z zawodem nauczany na poziomie technikum. Dzięki takiemu rozwiązaniu absolwenci branżowej szkoły I stopnia będą mogli kontynuować naukę w branżowej szkole II stopnia w celu uzyskania dyplomu technika oraz wykształcenia średniego branżowego. W sytuacji, gdy nie ma możliwości kontynuowania kształcenia w ramach szkoły branżowej II stopnia, absolwenci „branżówek”, będą mogli podjąć pracę lub kontynuować naukę w liceum ogólnokształcącym dla dorosłych oraz na kwalifikacyjnych kursach zawodowych.

Ukończenie branżowej szkoły II stopnia umożliwi uzyskanie dyplomu potwierdzającego kwalifikacje zawodowe po zdaniu egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w danym zawodzie oraz uzyskanie wykształcenia średniego branżowego. Dodatkowo absolwent będzie mógł przystąpić do matury na poziomie podstawowym z języka polskiego, matematyki oraz języka obcego. Nie będzie obowiązku przystępowania do egzaminu z wybranego przedmiotu na poziomie rozszerzonym, gdyż w ramowych planach nauczania dla szkoły branżowej II stopnia nie ma przewidzianego kształcenia w zakresie rozszerzonym. Uczniowie kończący branżową szkołę II stopnia po zdaniu matury będą mogli ubiegać się o miejsce na dowolnym kierunku studiów.

Zmieniona została również klasyfikacja zawodów¹⁹. Pociąga to za sobą zmiany w podstawie programowej kształcenia w zawodach²⁰ oraz na nowo trzeba było opracować ramowe plany nauczania²¹. Szereg zmian związany z wdrażaną reformą edukacji wymusił kolejną nowelizację ustawy o systemie oświaty²².

Nowe rozporządzenie w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa wprowadza możliwość kształcenia w systemie oświaty w następujących nowych zawodach:

- technik robót wykończeniowych w budownictwie, stanowiącym kontynuację kształcenie w zawodzie monter zabudowy i robót wykończeniowych w budownictwie,
- magazynier-logistyk, stanowiącym podbudowę do kształcenia w zawodzie technik logistyk

oraz w pięciu tzw. zawodach pomocniczych, stworzonych z myślą o osobach niepełnosprawnym intelektualnie w stopniu lekkim:

- pracownik pomocniczy krawca,
- pracownik pomocniczy mechanika,
- pracownik pomocniczy ślusarza,
- pracownik pomocniczy stolarza,
- asystent fryzjera.

---

¹⁹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.

²⁰ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach

²¹ Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.

²² Ustawa z dnia 7 września 1991r. o systemie oświaty (Dz.U. z 2017 r. poz. 60, 949 i 1292).

Rozporządzenie daje również możliwość kształcenie w nowym zawodzie operator maszyn i urządzeń hutniczych, który powstał z połączenia dotychczasowych zawodów: operator maszyn i urządzeń do obróbki plastycznej oraz operator maszyn i urządzeń metalurgicznych. Zgodnie z rozporządzeniem uczniowie będą mogli się kształcić w 213 zawodach pogrupowanych zgodnie z Polską Klasyfikacją Działalności w 8 obszarach. Szkoły branżowe rozpoczną kształcenie w 77 zawodach, natomiast technika w 98. Szkoły branżowe II stopnia rozpoczną kształcenie w 2020 roku w 43 zawodach.

Nowe podstawy programowe kształcenia w zawodach stosowane będą od roku szkolnego 2017/2018 w:

1. pierwszych klasach branżowej szkoły I stopnia,
2. pierwszych klasach dotychczasowego (czteroletniego) technikum,
3. pierwszych semestrach szkoły policealnej

a w latach następnych również w kolejnych klasach lub semestrach tych szkół. Uczniowie, którzy rozpoczęli naukę w szkołach prowadzących kształcenie zawodowe przed datą 1 września 2017 r. będą kontynuowali naukę w oparciu o dotychczasową podstawę programową kształcenia w zawodach, do czasu jego zakończenia.

Nowe akty prawne (rozporządzenie MEN w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego oraz w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach) wprowadzają również zmiany w nazwach niektórych (12) dotychczasowych zawodów. I tak np. zawód technik cyfrowych procesów graficznych zostaje zastąpiony zawodem technik grafiki i poligrafii cyfrowej.

Zawody ujęte w klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego to zawody jednokwalifikacyjne i dwukwalifikacyjne. Zawody jednokwalifikacyjne to przede wszystkim zawody nauczane w szkole branżowej I stopnia. Wśród zawodów, w których nauczanie jest realizowane w technikum dominują zawodu dwukwalifikacyjne.

Kwalifikacje w zawodzie wyodrębnione w ramach poszczególnych zawodów są opisane w podstawie programowej kształcenia w zawodach jako zestaw oczekiwanych efektów kształcenia: wiedzy, umiejętności zawodowych oraz kompetencji personalnych i społecznych, pozwalający na samodzielne wykonywanie zadań zawodowych. Kształcenie w zakresie kwalifikacji może być również prowadzone na realizowanych zgodnie z podstawą programową kształcenia w zawodach kwalifikacyjnych kursach zawodowych, których ukończenie umożliwia przystąpienie do egzaminu potwierdzającego kwalifikacje w zawodzie w zakresie danej kwalifikacji.

Jak twierdzą autorzy i pomysłodawcy reform w związku z rozpoczętym w roku 2016 procesem dostosowywania oferty kształcenia zawodowego do potrzeb rynku pracy we współpracy z partnerami społecznymi, omawiane rozporządzenia wprowadzają zmiany w zakresie liczby oraz nazw kwalifikacji wyodrębnionych w zawodach. Wynikają one z przeglądu i aktualizacji 54 zawodów wpisanych do klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego, dokonanych w ramach projektu Partnerstwo na rzecz kształcenia zawodowego.

Zmiany w strukturze zawodów są konsekwencją pogłębionej analizy ekspertów. Uwzględniają one m.in.: aktualne trendy w danej branży, potrzeby rozwojowe przemysłu, postęp techniczny, nowe rozwiązania technologiczne, którym towarzyszą nowe formy organizacji pracy, jak również strukturę szkolnictwa zawodowego.

Przykładem opisywanych powyżej zmian jest chociażby kształcenie w zawodzie technik logistyk, który przed wprowadzeniem reformy był zawodem trójkwalifikacyjnym. Uczniowie podczas nauki, tego cieszącego się popularnością zawodu, realizowali 3 kwalifikacje:

- organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w procesach produkcji, dystrybucji i magazynowania,
- zarządzanie środkami technicznymi podczas realizacji procesów transportowych,
- organizacja i monitorowanie przepływu zasobów i informacji w jednostkach organizacyjnych.

Natomiast uczniowie, którzy rozpoczną naukę w zawodzie technik logistyk w roku szkolnym 2017/2018 będą realizowali dwie zmienione kwalifikacje: obsługa magazynu i obsługa transportu.

Analizując nowo opracowane ramowe plany nauczania należy podkreślić, że po raz pierwszy w jawny sposób ujęte zostały zajęcia z zakresu doradztwa zawodowego. Natomiast niedosyt musi budzić ich liczba. Zaledwie 10 godzin w całym cyklu kształcenia na tak istotną i ważną kwestię wydaje się być liczbą dalece niewystarczającą. Jednakże ujęcie w ramowym planie w technikum jednego z przedmiotów: filozofia, muzyka, plastyka musi budzić zdziwienie. Przedmiotów, które do tej pory nigdy nie były realizowane w szkołach zawodowych.

4. Podsumowanie

Przyjęte regulacje w nowo przygotowanej reformie edukacji w obszarze kształcenie zawodowego należy odczytywać jako korzystne z punktu widzenia polskiego ucznia i lokalnych pracodawców.

Wprowadzenie dwustopniowej szkoły branżowej zwiększa elastyczność kształcenia i daje przyszłym absolwentom szkół branżowych I stopnia możliwość zarówno kontynuowania nauki, jak i rozpoczęcia pracy zawodowej. Dodatkowo, w każdym momencie swojej kariery zawodowej, ludzie dorośli będą mogli podnosić swoje kwalifikacje zawodowe poprzez uczestnictwo w kwalifikacyjnych kursach zawodowych, które dobrze wpisały się w system kształcenia zawodowego istniejący od roku 2012.

Pozytywnie należy odczytywać próbę zbliżenia środowiska pracodawców ze szkołami zawodowymi, które muszą szybko reagować i dostosowywać ofertę kształcenia zgodnie z potrzebami rynku pracy i oczekiwaniami pracodawców.

Na ocenę przyjętych rozwiązań jest oczywiście zbyt wcześnie, natomiast należy mieć nadzieję, że idee, które przyświecają tej reformie zostaną zrealizowane i przyczynią się do podniesienia jakości kształconych kadr dla polskiej gospodarki, która potrzebuje dobrze wykształconych i wykwalifikowanych pracowników.

Bibliografia

1. Kontynuacja przemian. Raport o stanie edukacji 2011. IBE, Warszawa 2012.
2. Raport o stanie edukacji 2010. IBE, Warszawa 2011.
3. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 13 marca 2017 r. w sprawie klasyfikacji zawodów – szkolnictwa zawodowego.
4. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 23 grudnia 2011 r. w sprawie klasyfikacji zawodów szkolnictwa zawodowego.
5. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 28 marca 2017 r. w sprawie ramowych planów nauczania dla publicznych szkół.
6. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 31 marca 2017 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach.
7. Rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 7 lutego 2012 r. w sprawie podstawy programowej kształcenia w zawodach.
8. Szlosek F.: Kształcenie zawodowe w Polsce u progu kolejnych zmian systemowych, [w:] Plewka Cz. (red.): Wybrane aspekty dotyczące człowieka współczesnej cywilizacji. Koszalin 2017.
9. Szyszka M.: Edukacja w Polsce – konieczność reformy i nowe wyzwania. „Roczniki Nauk Społecznych”, vol. 38, 2010.
10. Ustawa z dnia 14 grudnia 2016 r. prawo oświatowe.
11. Ustawa z dnia 19 sierpnia 2011 r. o zmianie ustawy o systemie oświaty.
12. Ustawa z dnia 7 września 1991 r. o systemie oświaty.
13. Ustawa z dnia 8 marca 1990 r. o samorządzie gminnym.
14. Walkowska W.: Edukacja dzieci i młodzieży, [w:] Frąckiewicz L. (red.): Polityka społeczna: zarys wykładu wybranych problemów. Katowice 2002.